

Sprawozdanie z zajęć w ramach pilotażu programu *Kształtowanie przestrzeni*.

Prowadzący zajęcia: Piotr Ochmiński

Liczba uczniów biorących udział w programie: 16

Zajęcia odbywają się w blokach lekcyjnych po zajęciach obowiązkowych i w dni wolne od zajęć.

Spotkanie drugie:

Czas trwania zajęć 3 godziny

Data realizacji 14.05.2013 godz. 14:00-17:00

Zajęcia według scenariusza – Lekcja 3 i 4 moduł B

Temat spotkania: Początki osadnictwa: kształt miasta.

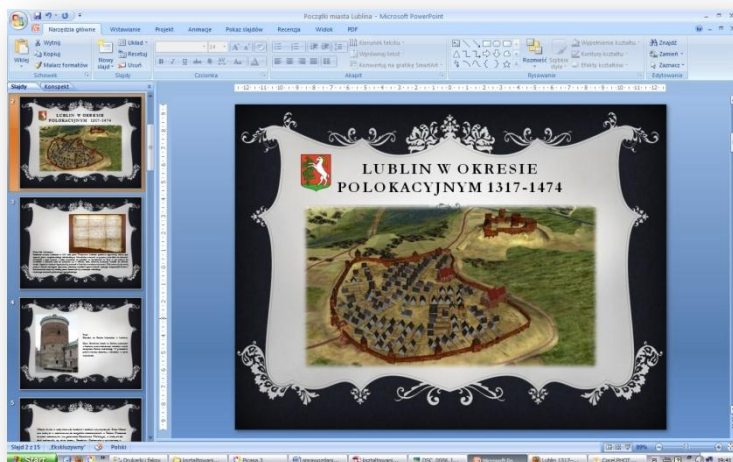
1. Zabawa w osadników rozpoczęła się od podzielenia uczniów na grupy i rozdania map wyspy. Osadnicy działali według scenariusza drugiego. Uczniowie po analizie mapek i odczytaniu tekstu informacyjnego bardzo chętnie rozpoczęli dyskusję na temat realizacji zadania oraz zaplanowali najdogodniejsze według nich miejsce na założenie nowej osady.

Rysunek 1. Zabawa w planowanie osady - praca grupowa.

Przedstawiciele każdej grupy uzasadniali i argumentowali swoje wybory. Zapytani omawiali czynniki i elementy krajobrazu, które wpłynęły na ich wybory. Podczas ćwiczenia uczniowie z poszczególnych grup wybrali dwie lokalizacje. Część wskazała dolinę, wskazując na dogodne czynniki biologiczno-geograficzne, np.

dostępność do wody, łagodny klimat czy bezpieczeństwo w dolinach przy zbiornikach wodnych w niewielkiej odległości od zasobów leśnych. Dwie grupy wskazywały na góry, pomimo trudniejszych warunków bytowych, znacznego oddalenia od terenów rolniczych, ale za to miejsca znacznie łatwiejszego w obronie przed ewentualnym napastnikiem.

Rysunek 2. Prezentacja - Początki miasta Lublina.

2. Uczniowie zapoznali się z prezentacją multimedialną przygotowaną przez grupę młodzieży biorącą udział w konkursie pt. *Początki miasta Lublina*. Z prezentacji dowiedzieli się o naturalnych atutach obronnych Lublina, sąsiedztwie rzek, urodzajnych terenach, sprzyjającym zasiedlaniu terenów położonych nad dolinami Bystrzycy, Czechówki i Czerniejówki. Ponadto zostali poinformowani o tym, że za najstarsze wczesnośredniowieczne osiedle na terenie dzisiejszego Lublina uważa się powstałą w VI

wieku osadę Czwartek.

3. W dalszej części zajęć uczniowie, bazując na kopiach archiwalnych map miasta Lublin (*Plan Lublina wyd. nakładem S. Arcta w Lublinie 1875 r.*) zaznaczali tereny grodu średniowiecznego, granice miasta z okresu renesansu lubelskiego. Na podstawie wiedzy przekazanej podczas prezentacji multimedialnej i wirtualnego *Leksykonu Lublina Teatru NN* uczniowie wypełnili arkusz pracy B4. Uczestnicy zajęć określili granice miasta Lublina w XIX wieku, a następnie spróbowali nakreślić granice miasta za parę dziesięcioleci. Do tego celu posłużyli się projektami budowanej właśnie obwodnicy Lublina, która okrąży miasto i wyznaczy jego obszar, jak dawniej mury obronne i fortyfikacje miejskie.

Rysunek 3. Praca z kopiami planu Lublina z 1875 r.

Rysunek 4. Skala – budowle lubelskie w okazałej skali.

przykładem niestety była sala gimnastyczna naszej szkoły). Po uświadomieniu uczestnikom, iż skala to nie to samo co *rozmiar* dość łatwo było przejść do określenia *okazałej skali*. Tu uczniowie śmiało wskazywali budynki w obrębie naszej szkoły, przykładem stała się Archikatedra Lubelska. Jeden z pierwszych barokowych budynków wzniesionych poza Włochami (konsekwowana w 1604 r.), z jej nienaturalnie (poza skalą) dużymi drzwiami i wysoko umieszczonymi klamkami, jakby wierni w naszym grodzie mieli po trzy metry wzrostu ☺. Kolejne przykłady to: Ratusz, Trybunał Koronny z ogromny stołem, na którym podobno wieki temu czart odcisnął swoją łapę.

4. W pierwszej kolejności pracy nad kształtem miasta uczniowie zapoznali się ze skalą wykorzystywaną w sztuce projektowania, odnoszącą się do wielkości przedmiotów (budowli) w zależności od ich przeznaczenia. W tym celu zostały omówione przykładowe budynki i obiekty architektoniczne w pobliżu naszej szkoły, budowane w skali uwzględniającej potrzeby, czynniki praktyczne, budżet i wielkość działki. Uczniowie, po zrozumieniu pojęcia skali w architekturze, podawali liczne przykłady budowli we właściwej skali lub w skali skromnej (tu

Rysunek 5. Wyznaczanie osi centralnej na planach miast.

5. Uczniowie zapoznali się z planami Krakowa, Lublina, Kazimierza Dolnego i Sandomierza. Z analizy tych planów wysnuli wniosek, iż miasta zwykle są planowane na *osi centralnej*. Oś symetrii to pojęcie znane gimnazjalistom z rysunku technicznego, dlatego łatwo im było zrozumieć zasadę planowania w przestrzeni miejskiej, budynków, ulic i placów symetrycznie do osi głównej lub poprzecznej. Zadaniem uczniów było wytyczenie na powiększonych planach miast

Rysunek 6. Historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny Lublina.

wszystkich osi, według których planowano założenia miejskie. Historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny naszego miasta wyróżnia się tym, że możemy wytyczyć raczej łuki niż osie symetrii, według których wyznaczono założenie grodu. Uczniowie podczas ćwiczeń z planami miast zauważali ten fakt. Bazując na wiedzy z zajęć poprzednich, słusznie odnieśli się do uwarunkowań geograficznych, ukształtowania terenu i dawnych konieczności otoczenia miasta murami obronnymi. Wszyscy bezbłędnie określili główną oś miasta, a raczej łuk przebiegający od wzgórza zamkowego poprzez Bramę Grodzką, wzdłuż zachodniej pierzei

Rynku do Bramy Krakowskiej, a potem dalej wzdłuż Krakowskiego Przedmieścia.

Zalety:

- Utrwalenie wiadomości na temat czynników biologicznych, geograficznych i ekonomiczno-społecznych, wpływających na kształt i lokalizacje osad ludzkich.
- Ćwiczenie praktycznego zastosowania wiedzy: praca z mapą, rozpoznawanie uwarunkowań wpływających na możliwości życia na danym terenie, tworzenie szkiców rysunkowych i map poglądowych.
- Kształtowanie umiejętności kreatywnego myślenia poprzez podejmowanie samodzielnych działań.
- Ukazywanie w różnorodny sposób atrakcyjności regionu i miejsca zamieszkania.

Wady:

- Zbyt dużo prac zalecanych jest do wykonania w domu, co pod względem metodycznym jest niepoprawne.
- Zbyt wiele czasu i pracy prowadzący musi poświęcić na przygotowanie materiałów do zajęć, aby były one zróżnicowane i ciekawe dla uczestników.